De Gemeenteraad Echt-Susteren

Raadsvoorstel

Datum raadsverg.: donderdag 9 september 2021
Agendapunt:
Zaak - documentnummer: Z21/085094-D - 95322
Datum B&W-verg.: dinsdag 20 juli 2021

Portefeuillehouder(s): H.E.J.M. Meuwissen
G.H.C. Frische

Onderwerp
Omgevingsfonds zonneparken

Samenvatting
Bij de ontwikkeling van de pilot van 5 zonneparken is als verplichting de instelling van een Omgevingsfonds opgenomen. Dit is een bovenwettelijke tegemoetkoming aan de omgeving. Door het leefbaarheidsthema als doelstelling voor het Omgevingsfonds toe te voegen aan de gemeentelijke Structuurvisie, wordt de grondslag geregeld. Het Omgevingsfonds vormt dus feitelijk een Gemeentelijk Kwaliteitsfonds. In de tussen de gemeente en zonnepark-exploitanten afgesloten anterieure exploitatieovereenkomsten zijn de verplichtingen/voorwaarden opgenomen over het Omgevingsfonds. Dit betekent dat exploitant, gedurende de periode dat het zonnepark een bedrijf is, een afdracht moet doen van € 0,40 per jaarlijks geproduceerde MWh. De afdrachten van de zonnepark-exploitanten in het Omgevingsfonds worden door de gemeente ingezet ten behoeve van de lokale gemeenschappen in de nabijheid van de gerealiseerde zonneparken. De invulling en kaders van het Omgevingsfonds zullen nog door de gemeente nader worden uitgewerkt. Wel kunnen we het leefbaarheidsthema voor de lokale gemeenschap van de zonneparken benoemen als doelstelling van het Omgevingsfonds. Hiervoor is dus een toevoeging aan de gemeentelijke Structuurvisie nodig.

Voorstel
Het leefbaarheidsthema als doelstelling van het omgevingsfonds zonneparken toe te voegen aan de paragraaf 6.9 'Kwaliteitsfonds' van de gemeentelijke Structuurvisie Echt-Susteren 2012-2025.

Inleiding
Uw raad heeft op 26 september 2019 ingestemd met het beleidskader 'Zonneparken en Windparken Gemeente Echt-Susteren'. Vervolgens is een selectieprocedure gestart voor de ontwikkeling van in principe 5 pilotprojecten zonneparken in onze gemeente. In december 2019 is een collectieve uitvraag gedaan aan de markt voor de beste initiatieven voor zonneparken. Initiatiefnemers zijn aan de voorkant transparant geïnformeerd over het proces en de beoordelingscriteria om de beste vijf plannen te selecteren. Er zijn 17 initiatieven voor zonneparken ingediend. Op 30 juni 2020 heeft het college ingestemd met het eindadvies van het adviespanel voor de 5 best scorende zonneparken. In het vervolgproces is over deze plannen actief met de omgeving gecommuniceerd. In de anterieure exploitatieovereenkomsten zijn concrete afspraken gemaakt over de invulling van ons beleidskader (zoals landschappelijke inpassing, draagvlak en participatie). Het college heeft op 9 februari en 9 maart 2021 ingestemd met de anterieure exploitatieovereenkomsten. Een van de verplichtingen is een financiële bijdrage door de exploitant in een Omgevingsfonds.

Inhoudelijke toelichting
Hierna wordt allereerst aangegeven hoe, vanuit een afspraak in het Klimaatakkoord, het Omgevingsfonds zonneparken als collectieve optie is opgenomen in de Participatiewaaier. Vervolgens hoe de gemeente in de pilot van de 5 zonneparken (financiële) participatie, en de instelling van een Omgevingsfonds, als

verplichting heeft opgenomen in de anterieure exploitatieovereenkomsten met exploitanten. Tenslotte waarom en hoe verankering in de gemeentelijke Structuurvisie plaatsvindt en het vervolgproces.

Participatiewaaier en Omgevingsfonds
Als onderdeel van het Klimaatakkoord (Elektriciteitstafel) is door de rijksoverheid een participatiewaaier opgesteld. Deze participatiewaaier is een handreiking voor provincie en gemeenten en is gepubliceerd in november 2019. Hierin is ook de collectieve optie van een Omgevingsfonds opgenomen. Met een Omgevingsfonds kunnen omwonenden die niet in staat zijn zelf te investeren, ook meeprofiteren.

Gemeentelijke pilot voor 5 zonneparken
In de gemeentelijke pilot voor 5 zonneparken is actief met de omgeving gecommuniceerd. Hierbij hebben de initiatiefnemers de betrokkenheid van de omgeving en draagvlak van de projectplannen verder verkend, afgestemd en uitgewerkt. Dit met als uitgangspunten de drie pijlers van het beleidskader 'Zonneparken en Windparken Gemeente Echt-Susteren', namelijk:

- Ruimtelijke en landschappelijke inrichting: landschappelijke inrichting, ruimtelijke ordening en multifunctioneel ruimtegebruik;
- (Financiële) Participatie : profijtplan en maximaal terugvloeien van gelden naar de gemeenschap;
- Maatschappelijk draagvlak : stakeholdersanalyse, thema-analyse, communicatieplan, participatieplan en procesplan.

Een vierde pijler is hieraan toegevoegd, namelijk het zicht op realisatie in 2022. De instelling van een Omgevingsfonds is een uitwerking van de pijler (financiële) Participatie.

Anterieure exploitatieovereenkomsten en Omgevingsfonds.
In de tussen gemeente en zonnepark-exploitanten afgesloten anterieure exploitatieovereenkomsten zijn de afspraken vastgelegd, mede op basis van de resultaten uit de omgevingscommunicatie. Een van die afspraken is de instelling van een Omgevingsfonds. Dit is een bovenwettelijke tegemoetkoming aan de omgeving. Dit in tegenstelling tot wettelijk geregelde planschade, die bedoeld is als compensatie.
Indien de gemeente om stortingen gaat vragen in een Omgevingsfonds dan moet er hiervoor een grondslag zijn gelegd in de gemeentelijke Structuurvisie. Is deze grondslag er niet dan is er geen juridische basis om deze bijdrage te vragen en is er risico dat er nietigheid wordt ingeroepen van deze afspraak. Uitgangspunt is dat het Omgevingsfonds ingezet wordt voor ruimtelijke ontwikkelingen. Zie ook onder paragraaf 'Juridische toelichting'. Het Omgevingsfonds vormt feitelijk een gemeentelijk Kwaliteitsfonds.

In de tussen de gemeente en zonnepark-exploitanten BV's afgesloten anterieure exploitatieovereenkomsten is een verplichte storting geregeld van de exploitant in het Omgevingsfonds. Deze storting bedraagt € 0,40 per jaarlijks geproduceerde MWh door het zonnepark. De hiermee samenhangende jaarlijkse geraamde stortingen bedragen per zonnepark:

• Bosserheide	5.218 MWh	€ 2.087,20
• Dominicusweg	7.232 MWh	€ 2.892,80
• Groensebos	10.200 MWh	€ 4.080
• Maasbrachterweg Berkelaar	4.300 MWh	€ 1.720
• Maria Hoop-Putbroekerbosweg	24.000 MWh	€ 9.600

Het omgevingsfonds wordt door de gemeente ingezet ten behoeve van de lokale gemeenschappen in de nabijheid van de gerealiseerde zonneparken. De gemeente zal, in overleg met de lokale gemeenschap, de kaders uitwerken voor de bestemming en structuur van het omgevingsfonds.

Verankering in gemeentelijke Structuurvisie.
Zoals aangegeven moet er voor stortingen in een Omgevingsfonds een grondslag zijn gelegd in de gemeentelijke Structuurvisie Echt-Susteren 2012-2025 (vastgesteld 12 december 2012 en hierna geactualiseerd). Hierin zijn in paragraaf 6.9 het Kwaliteitsfonds en in bijlage 8 de kwaliteitsverbeterende projecten (niet zijnde gebouwen) benoemd. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen het stedelijk gebied

en buitengebied. Het Omgevingsfonds als gemeentelijk Kwaliteitsfonds sluit hierbij aan respectievelijk vormt hierop een aanvulling. Het benoemen van concrete projecten voor het Omgevingsfonds is nu nog niet aan de orde (zie onder vervolgproces). Wel kunnen we het leefbaarheidsthema voor de lokale gemeenschap van de zonneparken benoemen als doelstelling van het Omgevingsfonds. Dit sluit aan bij:

- De pijler '(financiële) Participatie' bij de ontwikkeling van zonneparken: in de omgeving dienen niet alleen lasten maar ook lusten te landen;
- Het vormgeven aan participatie vanuit de Omgevingswet (beoogde inwerkingtreding 1 juli 2022).

Het is een raadsbevoegdheid om de gemeentelijke structuurvisie aan te passen en het leefbaarheidsthema als doelstelling van het omgevingsfonds zonneparken toe te voegen. De besluitvorming vindt gelijktijdig plaats met de beoogde vaststelling van de bestemmingsplannen in de raadsvergadering van 9 september 2021. Besluitvorming is dan achtereenvolgens: eerst toevoeging gemeentelijke Structuurvisie en vervolgens de vaststelling bestemmingsplannen (hiervoor ontvangt uw raad aparte voorstellen).

Vervolgproces
De afdrachten van de zonnepark-exploitanten in het gemeentelijk Kwaliteitsfonds worden door de gemeente ingezet ten behoeve van de Lokale gemeenschappen wonende in de nabijheid van de gerealiseerde zonneparken. Het afwegingskader voor dit Kwaliteitsfonds zal nog door de gemeente nader worden uitgewerkt. In zo'n afwegingskader zijn aspecten te onderscheiden als de entiteit, het financieel beheer en de bestedingsdoelen. Het huidige voorstel ziet dus als eerste stap om een grondslag te bieden voor het Kwaliteitsfonds op zich.

Financiële toelichting
De investerings- en exploitatiekosten zijn voor rekening van initiatiefnemer.

Juridische toelichting
De financiële afdracht door de zonnepark-exploitanten aan het Omgevingsfonds is een verplichting uit de anterieure exploitatieovereenkomsten. Een structuurvisie is noodzakelijk om een financiële bijdrage aan zogenaamde ruimtelijke ontwikkelingen (artikel 6.24 lid 1 onder a Wro) op basis van anterieure overeenkomsten te kunnen vragen. Is deze grondslag er niet dan is er geen formeel juridische basis om een vrijwillige bijdrage te vragen. Daarbij gaat het om een financiële bijdrage ten bate van ruimtelijke ontwikkelingen elders (op een andere locatie), zoals bijdragen aan natuur, recreatie, waterberging en infrastructuur. De ruimtelijke en functionele relatie tussen de te ontwikkelen rode functie (de kostendrager) en de ruimtelijke ontwikkeling elders moeten in een structuurvisie inzichtelijk worden gemaakt, omdat er anders sprake zou zijn van baatafroming en dat is niet toegestaan. Door het nemen van dit besluit wordt het leefbaarheidsthema in de structuurvisie toegevoegd als compensatiedoelstelling voor de ontwikkeling van de zonneparken.

Duurzaamheid / Cittaslow
Duurzaamheid is een belangrijke kernwaarde van Cittaslow gemeenten. Het gaat hier om de kwaliteit van leven voor de huidige en toekomstige generaties te behouden en te versterken.
Een omgevingsfonds, als uitvloeisel van duurzame energieopwekking, ten gunste van omwonenden van zonneparken past uitermate goed binnen de filosofie van Cittaslow.

Risico's
De instelling van een Omgevingsfonds is onderdeel van een pilotproces waarmee ervaring wordt opgedaan met de ontwikkeling en realisatie van zonneparken. Dit brengt risico's met zich mee, die onder meer in de anterieure exploitatieovereenkomsten tussen gemeente en exploitanten zo veel als mogelijk zijn afgedekt. Voor wat betreft het Omgevingsfonds zijn in de paragraaf 'Juridische toelichting' de voorwaarden beschreven voor verankering van het Omgevingsfonds in de gemeentelijke Structuurvisie.

Burgerparticipatie
Met een Omgevingsfonds kunnen omwonenden van zonneparken, die niet in staat zijn zelf te investeren, ook meeprofiteren.

Bijgevoegde stukken
Raadsbesluit

Ter inzage liggende stukken
N.v.t.

Burgemeester en wethouders van Echt-Susteren,

drs. G.W.T. van Balkom
secretaris

dr. J.W.M.M.J. Hessels
burgemeester